

STRÁNSKÝ: PROPOJENÍM SRÁŽKOVÉ VODY A ZELENĚ ZÍSKÁ MĚSTO LEVNOU KLIMATIZACI

Doc. Ing. David Stránský, Ph.D., se dlouhodobě vědecky zabývá problematikou hospodaření s dešťovými vodami nejen ve městech a dalšími odbornými aspekty ekologického inženýrství. Pracuje na ČVUT, je předsedou Asociace pro vodu.

V rozhovoru jsme se ptali zejména na využívání srážkové vody z pozice obcí.

Zadržování srážek a jejich využívání není v Česku zatím zcela běžnou praxí. Jak se daří českým obcím hospodařit s dešťovou vodou?

Máte pravdu, běžná praxe to zatím není, byť si myslím, že společnost již potřebu zadržování a využívání srážek v urbanizovaných územích v obecné rovině vzala na vědomí a chápe ji jako nezbytnost. Nicméně od záměru k realizaci je často dost daleko. Obce zpravidla neumějí řešit překážky, jakými jsou například konflikty objektů přírodě blízkého hospodaření se srážkovou vodou s inženýrskými sítěmi a dopravní infrastrukturou, otázky správy a provozu těchto objektů či to, jak vymáhat typ a parametry objektů, které budou na základě smluv obci předány nebo prodány. Obce se často nechají odradit prvním argumentem, že hospodařit se srážkovou vodou v konkrétním území (veřejném prostoru) nelze, místo aby hledaly cestu, jak překážky odstranit. Z vlastní zkušenosti vím, že hospodaření se srážkovou vodou lze uplatnit téměř ve všech případech.

Trochu jiná situace je u nových budov a staveb, tam si myslím, že jsme se již do značné míry naučili, jak je odvodnit v souladu s principy přírodě blízkého hospodaření se srážkovou vodou. Ale takových budov je stále málo na to, aby razantně změnil stávající vodní režim obcí, který je zpravidla založen na rychlém odvedení srážkové vody mimo jejich území.

Proč by měly samosprávy hospodaření s dešťovou vodou řešit? Jaké výhody jim může přinést a je možné mezi ně počítat i ekonomickou výhodnost?

Těch výhod je celá řada a týkají se snižování vlivu urbanizace (změna mikroklimatu, snížení vsaku, přetížení kapacit kanalizací a menších městských toků, znečištění povrchových vod), adaptace na projevy klimatické změny (teplé ostrovy, dlouhá období sucha, intenzivnější přívalové srážky) a v důsledku toho i zvýšení kvality života. Ale samozřejmě podstatná – a někdy bohužel i určující – je i ekonomická výhodnost. Můžeme ji vidět ve dvou rovinách.

První je úspora platby za odvádění srážkových vod z veřejných budov do kanalizace, která je počítána z výměry nepropustných ploch a dešťového úhrnu. Například větší školní areály, úřady či nemocnice platí ročně

Foto: archiv SFŽP ČR

za odvádění srážkových vod statisíce korun. Při využití 85procentní dotace z aktuální výzvy č. 119 k odpojení srážkových vod se může návratnost dostat hluboko pod deset let. Doba návratnosti se může ještě dále snížit, pokud je zachycená srážková voda využívána k činnostem, kde může bezpečně nahradit vodu pitnou. Bohužel se to netýká komunikací, protože srážkový odtok z nich do kanalizace není dle současné legislativy zpoplatněn, což znamená, že změnou jejich odvodnění obec neušetří žádné náklady.

Druhou rovinou je hodnota ekosystémových služeb, které se zadržením vody v území úzce souvisí. Pokud například svedeme dešťovou vodu místo do kanalizace ke stromořadí v ulici, bude toto stromořadí lépe zásobeno vodou a bude produkovat větší stín a výpar než doposud, což sníží riziko zdravotních problémů lidí v období veder a tím i náklady na zdravotní péči. Ekosystémové služby se však zatím teprve učíme oceňovat a v současnosti o nich bohužel při posuzování ekonomické výhodnosti zpravidla neuvažujeme.

Jak může práce se srážkovými vodami pomoci obcím vyrovnat se s klimatickou změnou?

Zadržování srážkových vod v území a jejich propojení se zelení (pomocí tzv. modrozelené infrastruktury) je jedno z nejdůležitějších adaptačních opatření na projevy změny klimatu. Tím, že propojíme srážkovou vodu s městskou zelení, vytvoříme přirozenou a lev-

nou městskou klimatizaci. Ale to není všechno: sníží se prašnost prostředí, zvýší se vlhkost vzduchu, sníží se objem rychlého odtoku do kanalizace, čímž se sníží riziko jejího přetížení a zaplavení sklepů či městských povrchů. Neměli bychom zapomínat ani na vodní toky, kam jsou srážkové vody nárazově zaústěny z kanalizací, čímž způsobují erozi a ohrožují vodní společenstva. A myslím, že většina z nás též ocení více (modro)zelené městské prostředí z hlediska estetiky a pohody.

Pokud bude mít například vedení menší obce zájem začít s využíváním dešťovky, kde by mělo začít? Jaké má udělat první kroky?

Obec by měla začít uvažovat a konat paralelně ve dvou rovinách. Tou první je zahrnutí hospodaření se srážkovou vodou do svého územního plánování tak, aby systematický rozvoj modrozelené infrastruktury byl jednou z klíčových podmínek dalšího rozvoje obce. Stát by měl v tomto ohledu poskytnout obcím legislativní a metodickou podporu.

Druhou rovinou je vytipování konkrétních staveb ve vlastnictví obce, jejichž srážkové vody lze odpojit od kanalizace či jiného systému odvodnění a zadržet je v území. Pokud obec požádá na odpojení srážkových vod z těchto staveb o dotaci, může vedle nesporného environmentálního a adaptačního přínosu také ušetřit významné finanční prostředky, které za odvádění srážkových vod z těchto staveb dnes platí. V tomto ohledu mohou obce jednat okamžitě.

Jsou nějaké příklady dobré praxe realizované v Česku, ze kterých je možné čerpat inspiraci?

Příkladů dobré praxe je v Česku stále více. Pokud jde o konkrétní stavby, napadá mne Otevřená zahrada v Brně, areál LIKO-S u Slavkova, nové administrativní budovy v Karlíně, NH Collections v Olomouci a další. Mapu dobrých příkladů lze nalézt na stránkách projektu Počítáme s vodou. Poněkud horší situace je s příklady celých čtvrtí řešených pomocí principů přírodě blízkého hospodaření s dešťovou vodou. Nicméně i zde bychom u nás našli příklady, byť jako vzorovou realizaci zpravidla uvádím solarCity v rakouském Linci. ●